

HINGEDEPÄEV AD 2025

Jh 5:24–29 (Js 35:3–10; 2Pt 3:8–14)

24 Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb minu sõna ja usub Teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu.

25 Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, tund tuleb, ja see ongi juba käes, mil surnud peavad kuulma Jumala Poja häält, ning kes seda kuulevad, peavad elama.

26 Sest otsekui Isal on elu iseendas, nõnda on Ta andnud ka Pojale, et elu on Temas endas,

27 ja Ta on temale andnud meelevalla ka kohut pidada, sellepärast et Tema on Inimese Poeg.

28 Ärge pange seda imeks; sest tuleb tund, mil kõik, kes on haudades, kuulevad Tema häält

29 ning tulevad välja: need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga need, kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks.

Tõesti, tõesti ma ütlen teile, et sellel, kes minu sõna kuuleb ja usub minu läkitanusse, on igavene elu ja ta ei tule kohtu alla, vaid on läinud surmast üle ellu. Tõesti, tõesti ma ütlen teile, et on tulemas tund – ja nüüd ongi –, mil surnud saavad kuulda Jumala Poja häält, ja need, kes on kuulnud, saavad elama. Sest otsekui Isal on elu iseendas, nõnda on Ta andnud ka Pojale omada elu iseendas. Ja Ta on andnud Talle ka meelevalla kohut mõista, kuna Ta on Inimese Poeg. Ärge pange seda imeks, sest on tulemas tund, mil kõik, kes haudades, saavad kuulda Tema häält ja tulevad välja: häid asju teinud elu ülestõusmiseks, halbu asju teinud aga hukkamõistmise ülestõusmiseks.

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklike missaks.⁴ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklake missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Tõesti, tõesti, ma ütlen teile – ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».⁵

Usub – πιστεύων – sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Teda, kes...on saatnud – τῷ πέμψαντί – sõna πέμπω tähistab enamasti kellegi läkitamist/saatmist mingi kindla ülesande ja/või eesmärgiga.

Igavene – αἰώνιον – sõna αἰώνιος kasutatakse eeskätt ilma alguse ja lõputa olemise kohta, ent see võib tähistada ka ajastut kui teatud terviklikku (ja enamasti inimlikult mõõtnatut) ajavahemikku.⁶

Kohtu alla – εἰς κρίσιν – sõna κρίσις tähendab «eraldamine», «lahutamine», «lõhestamine», «lõbikatsumine», «valikutegemine», «kohtumõistmine», ka «[hukkamõistev] kohtuotsus».

Surnud – οἱ νεκροὶ – sõna νεκρός – «surnud», «surnu» – etümoloogia viitab väidetavalt kadumisele (vrd «kadunu», «kadunuke») või hajumisele (haihtumisele).

⁵ On oluline tähele panna, et Jeesus ei oota mitte kuulajate «aamenit» kinnitusena oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda nii oma sõnade tõesust kinnitades kui oma jumalikkude meelevalda demonstreerides.

⁶ Vrd «eoon» – geoloogilise ajaarvamise suurim ühik (arhaikum, proterosoikum, fanerosoikum).

Meelevalla – ἐξουσίαν – sõna ἐξουσία tähistab eeskätt õiguslikku (ja õiguspärast) meelevalda, voli, võimu, autoriteeti.⁷

Pidada – ποιῆν – sõnasõnalt: «teha». Sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁸

Ärge pange...imeks – μὴ θαυμάζετε – sõna θαυμάζω tähendab «imestama», «imeks panema», ka «imetlema».

Haudades – ἐν τοῖς μνημείοις – sõna μνημεῖον tuleneb verbist μνάομαι – «mäletama», «meenutama» – ning tähendab «mälestusmärk», «hauatähis», ka «haud».

Ülestõusmiseks – εἰς ἀνάστασιν – sõna ἀνάστασις – «ülestõusmine», ka «taas tõusmine» – tuleneb verbist ἀνίστημι – «püsti tõusma», «[unest] üles tõusma», «[surnuist] üles tõusma».

Halba – τὰ φαῦλα – sõna φαῦλος tähenduseks on nii «halb», «rikutud», «[moraalselt] madal» kui ka «väärtesetu», «tühine».

Sisuline analüüs

Johannese evangeeliumi viies peatükk algab Jeruusalemmas Betsata tiigi ääres imet oodanud halvatu tervendamisega. Tervendatud mehega hiljem templis kohtudes ütles Jeesus talle: «Ära tee enam pattu, et sinuga ei juhtuks midagi halvemat!» (Jh 5:14) – see näitab, et halvatu tervendamine, igas mõttes *terveks* tegemine, ei seisnenud mitte ainult tema füüsilise haiguse kõrvaldamises, vaid eeskätt tema vabastamises neist köidikuist, millesse ta olid aheldanud tema patud.

Seda rõhutab asjaolu, et halvatu tervendamine toimus hingamispäeval: Jeesus kinkis nii füüsiliselt kui vaimselt aheldatud mehele tõelise hingamise, tõelise vabaduse: «Vabaduseks on Kristus meid vabastanud. Püsige siis selles ja ärge laske endid jälle panna orjaikkesse!» (Gl 5:1) Paraku tõi see endaga kaasa juutide vihavaenu: «Seepärast hakkasidki juudid Jeesust varitsema, et Ta oli seda teinud hingamispäeval.» (Jh 5:16) Jeesuse vastaste raev kasvas veelgi, kui Ta nende etteheiteid pareerides sisuliselt samastas ennast Jumalaga: «Siis otsisid juudid veel enam võimalust Teda tappa, sellepärast et Ta oli lisaks hingamispäeva rikkumisele nimetanud Jumala oma Isa olevat, tehes ennast Jumalaga võrdseks.» (Jh 5:19)

⁷ Sõna ἐξουσία eristamiseks sõnast δύναμις – «vägi» – võib kasutada näidet politseinikust, kellel ei ole «väge/ jõudu» peatada liiklust, küll aga on «meelevald/autoriteet» seda teha.

⁸ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või: «Meie oleme Tema poeem...»

Sellele ülimalt rängale süüdistusele vastates selgitas Jeesus, et «Poeg ei saa midagi teha iseenesest, Ta teeb vaid seda, mida näeb tegevat Isa, sest mida iganes Isa teeb, seda teeb ka Poeg» (Jh 5:19). See tähendab, et endast ja oma Isast kõneldes ning enda tegutsemist Isa omaga samastades Jeesus mitte ei upita ennast, vaid vastupidi, allutab end alandlikult oma Isale, kelle tahtmise tegemine ja lõpule viimine on Tema tõeline, isegi ainus roog (Jh 4:34).

Jeesus viis Isa tahtmise lõpule Kolgata ristil: «Kui nüüd Jeesus oli võtnud äädikat, ütles ta: «See on lõpetatud!» ja, langetanud pea, heitis hinge.» (Jh 19:30) Just selleks oli Ta tulnud: Isa tahtmine on, et need, kes Temasse usuvad, ei hukkuks, vaid et neil oleks igavene elu (Jh 3:16). Jumalal on meelevald nii suretada kui elavaks teha, alla hauda viia ja sealt jälle üles tuua (1Sm 2:6), olematuid olemisse kutsuda (Rm 4:17). Selle meelevald on Jumal andnud ka oma Pojale, kusjuures see meelevald on täielik ning Poeg ei sõltu seda rakendades mitte kellestki: «Sest nõnda nagu Isa äratas üles surnuid ja teeb elavaks, nõnda teeb ka Poeg elavaks, keda tahab.» (Jh 5:21)

Meelevald elavaks teha kuulub nii Isa kui Poja olemusse: «Sest otsekui Isal on elu iseendas, nõnda on Ta andnud ka Pojale, et elu on Temas endas.» (Jh 5:26) Jumal on see, kes *on* (2Ms 3:14), Ta on olemine ja elu ise, Tema «juures on eluallikas» (Ps 36:10) ning sellest eluallikast tahab Ta anda tasuta kõigile janunejaile (Ilm 21:6). Jumala Pojana kuulub Jeesus täielikult oma Isale, ent samal ajal kuulub kõik Isa oma täielikult Temale kui Pojale, sest «Jumalal on olnud hea meel lasta kogu täiusel Temas elada» (Kl 1:19).

Jeesus Kristus on elu ja valgus, kes tuli maailma, et need, kes Ta vastu võtavad, Tema läbi elaksid (1Jh 4:9) ning neil oleks Teda järgides elu valgus (Jh 8:12). Selleks on vaja Teda kuulda ja kuulda võtta ning Teda sellena, kes Ta tõeliselt on, tunnustada ja austada, sest «kes ei austa Poega, see ei austa ka Isa, kes on Tema läkitanud» (Jh 5:23). Kes Teda austab ja kuulda võtab, uskudes sellesse, kes on Ta läkitanud, «sellel on igavene elu ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu» (Jh 5:24).

Neid sõnu tuleb mõista Jumala Poja lihakssaamise kontekstis: Isa on Pojale «andnud meelevald kohut pidada sellepärast, et Tema on Inimese Poeg» (Jh 5:27). Jumal ei läkitanud küll oma Poega maailma mitte selleks, et Ta «kohut mõistaks maailma üle, vaid et maailm Tema läbi päästetaks» (Jh 3:16), ent see ei tähenda, nagu kohut ei toimukski, vaid see tähendab, et «Isa ei mõista kellegi üle kohut, vaid on andnud kohtumõistmise täiesti Poja kätte» (Jh 5:22). Jeesus Kristus, Jumala lihaksaanud Poeg, on ühtlasi ka «lihaks saanud» kohus maailma üle, «seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse, et tuleksid ilmsiks paljude südamete mõtted» (Lk 2:34j), nii et «kes Temasse usub, selle üle ei mõisteta kohut, ja kes ei usu, selle üle on kohus juba mõistetud, sest ta ei ole uskunud Jumala ainusündinud Poja nimesse» (Jh 3:18).

Surnute ülestõusmisest kõneldes ühendab Jeesus kaks ajalist tasandit: veel määramata tulevikus saabuva «tunni» ning praeguse hetke. Seejuures on oluline, et need kaks tasandit on tõepoolest teineteisega lahutamatult ühendatud: need, kes praegu Temasse uskudes ja Teda kuulda võttes surmast ellu lähevad, ongi need, kes viimsel tunnil Tema häält kuuldes igaveseks elu üles tõusevad. Ja vastupidi, need, kes Teda praegu ei kuula ega Temasse usu, tulevad viimsel tunnil hauast välja «hukkamõistmise ülestõusmiseks» (Jh 5:29), olles surnud oma pattudesse: «Ma just ütlesin teile, et te surete oma pattudesse; sest kui te ei usu, et mina olen see, siis te surete oma pattudesse.» (Jh 8:24)

Jeesus ei õpeta siin, nagu oleks ülestõusmine juba toimunud (vrd 2Tm 2:18). See, et surnud viimsel päeval üles tõusevad, on täiesti kindel ning selles pole midagi imeks pandavat. Jeesus lihtsalt näitab, et sama vähe on põhjust imestada ka selle üle, kes tõuseb üles eluks ja kes hukkamõistmiseks – Tema sooviks ei ole aga mitte kellegi hukkumine, vaid see, et kõik läheksid Jumala lunastava armu väes surmast ellu, hukkamõistmise alt armu alla, ning need, kes olid «surnud oma üleastumistes ja pattudes» (Ef 2:1), võiksid Tema surma ja ülestõusmise osaduses elavaks saada.⁹

Jeesuse kinnitus, et eluks tõusevad üles need, kes on teinud head, ja hukkamõistmiseks need, kes on teinud halba, ei ole vastuolus sõnumiga armust õigekssaamisest. Ka neid sõnu tuleb mõista juba varem öeldu kontekstis: «Igaüks, kes teeb halba, vihkab valgust ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei paljastataks. Aga kes teeb tõtt, see tuleb valguse juurde, et ta teod saaksid avalikuks, sest need on tehtud Jumalas.» (Jh 3:20j)

Asjade järjekord ei ole siin mitte see, et kõigepealt teeb keegi head või halba ja siis tasutakse talle kas elu või surmaga, vaid vastupidi: kõigepealt teeb Jumal need, kes tulevad Tema valguse juurde, tõeliselt elavaks – mitte tasuna teene eest, vaid armukingitusena –, ja see teeb need, kes on armu läbi elavaks saanud, võimeliseks häid tegusid tegema.¹⁰ Sellega on täpselt nii, nagu Jeesus ütleb Mäejutluses: «Nõnda siis kannab iga hea puu head vilja, aga halb puu halba vilja. Hea puu ei või kanda halba vilja ega halb puu kanda head vilja.» (Mt 7:17j) Mitte keegi ei saa olla hea puu ega kanda head vilja iseenesest, lahus Kristusest, vaid üksnes Tema poolt elavaks tehtuna ja Temasse jäädes.¹¹

⁹ «Kui me oleme aga surnud koos Kristusega, siis usume, et me ka elame koos Temaga, teades, et Kristus, olles üles äratatud surnuist, enam kunagi ei sure; surm ei valitse Teda enam, sest mis Ta suri, seda Ta suri patule üks kord ja alati, aga mis Ta elab, seda Ta elab Jumalale. Nõnda arvestage ka teie endid olevat surnud patule, aga elavat Jumalale Kristuses Jeesuses.» (Rm 6:8–11)

¹⁰ «Sest teie olete armu läbi päästetud usu kaudu – ja see ei ole teist enestest, vaid see on and Jumalalt –, mitte tegudest, et ükski ei saaks kiidelda. Sest meie oleme Tema teos, Kristuses Jeesuses loodud heade tegude tegemiseks, nii nagu Jumal on juba enne meile seadnud, et me teeksimme seda.» (Ef 2:8j)

¹¹ «Kes jääb minusse ja mina temasse, see kannab palju vilja, sest minust lahus ei suuda te midagi teha.» (Jh 15:5)

Jutluseks

Usus lahkunud hingede mälestamine on kuulunud kristliku usu juurde algusest peale ning hiljemalt 2. sajandist on meieni jõudnud esimesed hingepalved. 7. sajandist on teateid juba ka lahkunute liturgilisest mälestamisest, esialgu nelipühanädala esmaspäeval.¹² 2. novembril tähistatava Hingedepäeva seadis aastal 998 sisse Cluny abt Odilo ning järgnevate sajandite jooksul levis see kogu Läänekirikus. Roomas tähistati Hingedepäeva esimest korda ametlikult 1311. aasta 2. novembril.

Eesti rahvapärimuses on Hingedepäevast paremini tuntud hingede aeg, mis võis eri paigus olla erineva pikkusega, ulatudes maksimaalselt Mihklipäevast Mardipäevani. Alates 19. sajandist on rahvaliku hingedeaja kiriklikuks paralleeliks olnud kirikuaasta lõpul tähistatav Surnute mälestuspüha.¹³ Kui roomakatoliku Hingedepäeva liturgia keskmes on eeskätt palve puhastustules olevate hingede eest, siis luterlikus traditsioonis keskendutakse pigem ülestõusmise ja igavese elu temaatikale, jätmata siiski rõhutamata ka usku ja meelearandust ning hoiatamata viimse kohtu eest.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks Hingedepäeval prohvet Jesaja julgustus (Js 35:3–10) neile, kes on nõrkenud ja lootuse kaotanud. Prohvet kinnitab, et ühes Jumala karistusega tulevad ka lunastus ja õnnistus: Issand kingib omadele uue elu ja igavese rõõmu.

Esimese lugemisaasta Epistlikus on apostel Peetruse manitsus (2Pt 3:8–14) valmistuda õigel viisil meelt parandades Issanda päevaks, et see ei oleks meile mitte hävinguks, vaid tooks meilegi uued taevad ja uue maa, kus elab õigus ning kus meiegi võime veatuina ja laitmatuina rahus elada.

Evangeelium näitab, et valik selleks toimub siin ja praegu: need, kes kuulevad Jumala lihakssaanud Poja sõna ning Temasse ja Tema läkitanusse usuvad, lähevad juba praegu surmast ellu ning võivad viimsele päevale mõeldes oodata elu ülestõusmist, need aga, kes Temasse ei usu ja Teda vastu ei võta, surevad oma pattudesse ning tõusevad viimisel päeval üles hukkamõistmiseks. See ei ole mitte ähvardus, vaid julgustav kutse – just nii tuleks seda ka jutluses esitada.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Hingedepäeval oma lahkunutele mõeldes on oluline meeles pidada, et elu on Jumala kingitus – see ei kuulu mitte vähimalgi määral meile, vaid see kuulub täielikult Jumalale, kelle meelevaldas on nii elu kui surm. Veelgi enam: Jumal ise ongi elu, Ta on see, kes *on*, ning kõik, kes elavad, elavad Tema elust, on olemas

¹² Õigeusu kirikutes mälestatakse lahkunuid siiani Nelipüha paiku, enamasti Nelipühale eelneval laupäeval.

¹³ Tõenäoliselt jõudis see püha Eestisse Preisimaalt, kus selle aluseks oli kuningas Friedrich Wilhelm III vastav korraldus aastast 1816.

sellest olemisest, mille allikas on Jumal. Me kõik oleme Jumala käes ja sõltume täielikult Temast, ükskõik, kas see meile meeldib või ei. See pole aga mitte pelgalt kiretu fakt, vaid see on rõõmusõnum, sest Jumal hoolib meist, Ta armastab oma loodut ja see tähendab, et kui me oleme Jumala käes, siis me oleme parimates kätes.

2. Jumal, kelle käes me oleme ja kellesse me usume, ei ole mitte ainult kõrge ja kaugel, vaid Ta on ka väga lähedane: Jeesuses Kristuses on Ta saanud inimeseks, üheks meie hulgast, võttes omaks meie inimloomuse, et meie võiksime Teda vastu võttes, Temaga üheks saades saada Jumala lasteks, valguse ja elu lasteks. See on ka meie proovikivi: kui me võtame Ta vastu, kui me kuuleme Tema sõna ja usume Temasse, siis me võtame vastu elu ja lunastuse armu, mille väes me oleme päästetud hukkamõistmisest, mida me oma pattude tõttu väärime, ning läinud surmast ellu. Kui me Teda aga ei kuula, Temasse ei usu ja Teda vastu ei võta, siis ei ole meil mingit lootust, kuna siis me sureme oma pattudesse. Meie oma pingutused siin ei aita – me oleme sama võimetud ennast päästma ja terveks tegema, nagu oli too halvatud mees Betsata tiigi ääres, kelle Jeesus tervendas mitte ainult füüsilisest, vaid ka vaimsest halvatuses.
3. Kui mõtleme nii meid endid kui meie lahkunuid ees ootavale viimselepäevale, siis see, mis meile sel päeval osaks saab, sõltub sellest, mis toimub praegu, millised on meie valikud praegu. Praegu on hetk, mil me vajame usku ja meeleparandust, et tõuseksime viimisel päeval Inimese Poja kutset kuuldes üles eluks, mitte hukkamõistmiseks. Samal ajal ei tohi me unustada, et usk Kristusesse ja Temas surmast ellu minemine peab saama nähtavaks juba praegu, vilja kaudu, mida me Kristusesse kui tõelisse ja heasse viinapuusse poogituna kanname. See ei ole midagi, mille abil saaksime Jumala armu «ära teenida», küll aga on see tunnistuseks sellest, et oleme läinud surmast ellu, pimedusest valgusesse. Jeesus ütleb: «Mina olen maailma valgus. Kes järgneb mulle, ei käi pimeduses, vaid tal on elu valgus.» (Jh 8:12)